

Täiskasvanud õppija hoiakud veebiõppe suhtes

Hardi Hansalu

Juhendaja: Riina Stahl, MA

Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituut

Andragoogika ja täiskasvanuhariduse valdkond

ANNOTATSIOON

Pidev ja kiire tehnoloogia areng on suurendanud veebiõppe osakaalu õppetöös. COVID-19 viiruse tõttu olid haridusasutused sunnitud kolima õppetöö kiiruga ja vähese ettevalmistusega veebi. Selle aja kohta tehtud uuringutes nähti nii positiivseid kui ka negatiivseid tagajärgi, kuid vähe on uuritud üliõpilaste hoiakuid nüüd kui COVID-19 kriis on lõppenud ja veebiõppe on üks võimalustest mitmekesistada õppetööd. Lisaks on suurenemas mittetraditsiooniliste õppijate osakaal Eesti haridussüsteemis, kellele annab veebiõppe rohkem võimalusi planeerida oma õppimist ülejäänud elu kõrvalt. Antud artikli eesmärk oli uurida sessioonõppe üliõpilaste hoiakuid veebiõppe suhtes. Ankeetküsitluses osales 35 üliõpilast Tallinna Ülikoolist. Valdavalt oldi rahul praeguse veebiõppe korraldusega ning veebiõppesse suhtutakse positiivselt. Jätkuvalt hinnatakse tähtsaks õppejõudude kohalolu ja suhtlust kaaslastega ning kõige eelistatuim õppevorm on põimõppe.

Võtmesõnad: veebiõppe, üliõpilaste hoiakud, tehnoloogia areng, mittetraditsiooniline õppija

SISSEJUHATUS

2020. aastal, mil COVID-19 viirus jõudis Eestisse, läksid kõik koolid kohustuslikus korras distantsõppele. Pärast kriisi ei ole veebiõppe enam mitte kohustus, vaid võimalus. Järjest rohkem on Eesti haridussüsteemis mittetraditsioonilisi õppijaid, kes teevad seda oma töö ja pere kõrvalt sessioonõppes (Veri, 2022). Suuremas mahus veebiõppe integreerimine õppekavadesse võib pakkuda neile õppijatele paindlikumat õppeainete läbimise võimalusi ning aja planeerimist.

Sessioonõppes õppiva üliõpilase profiil võib olla väga erinev. Kes töötab osa- või täiskoormusega, kes elab õppeasutusest eemal, kellel on pere ja muud kohustused. Seminaritöös kaardistatakse uuringus osalevate õppijate profiil ning hoiakud veebiõppe osas. Pärast COVID-19 pandeemia algust on uuritud palju, millised mõjud ning

kogemused olid üliõpilastel seoses distantsõppega pandeemia ajal (Almahasees et al., 2021; Kalas 2022; Kallas 2021). Õppijad on küll toonud välja negatiivseid kogemusi (Kallas, 2021), kuid täna ei ole meil enam kriisiolukord ning korraliku ettevalmistusega on võimalik parandada veebiõppe kvaliteeti ja seeläbi muuta ka üliõpilaste kogemused positiivsemaks. Antud seminaritöö eesmärk on selgitada välja Tallinna Ülikooli Haridusteaduskonna bakalaureuse kraadi sessioonõppe üliõpilaste hoiakud veebiõppe suhtes.

Täiskasvanud õppija osalemine oma õppe planeerimisel on näidanud positiivseid tulemusi õpiedukuse osas (Baldwin et al., 1991). Pärast COVID-19 pandeemiat on Eestis vähe uuritud just üliõpilaste huvi ja suhtumist veebiõppes osalemiseks. Seega puudub ülevaade millist õppevormi eelistatakse, kas veebiõpe, lähiõpe või põimõpe. Lisaks on võetud uurimise alla sessioonõppe üliõpilased, sest suurema tõenäosusega on just neil rohkem lisakohustusi, mis põhjendaks suuremas matus veebiõppe rakendamise vajadust.

Uuringus kasutatakse ankeetküsitlust, et kõigepealt selgitada välja sessioonõppes osalevate üliõpilaste profiil (vanus, perekonnaseis, töö, elukoht) ning üldine suhtumine veebiõppes osalemiseks. Lisaks kaardistada üliõpilaste eelistused veebiõppes osalemise osas (veebiõpe, lähiõpe, põimõpe) ning meetodid osalemisel (Zoom, video, interaktiivne materjal).

Uuringu tulemused annavad meile ülevaate, millised on üliõpilaste hoiakud veebiõppe suhtes ning eelistused õppevormi osas. Saadud andmeid on võimalik kasutada sisendina, kuidas tulevikus kavandada kursuste ülesehitust ja läbiviimist.

TEOORIAOSA

Terminid

Digiõppe järjest suurenev osakaal tõi esile vajalikkuse ajakohastada ning leppida kokku ühiselt erinevad terminid. Haridus- ja Noorteameti ümarlaval, kus osalesid Haridus- ja Teadusministeeriumi ning erinevate õppeasutuste esindajad, uuendati seitset terminit. Terminid eristavad nüüd kolme õppevormi. Lähiõppes toimub õppetöö terve kursuse vältel ühisel füüsilises ruumis. Kaugõppes vastupidiselt toimub õppetöö terve aja füüsiliselt üksteisest eraldatult. Lisaks on üks kaugõppe alaliike veebiõppe, kus õppetöö toimub terve kursuse jooksul veebis. Uue terminina on kasutusele võetud põimõpe. Põimõppes toimub õppetöö nii lähi- kui ka kaugõppena (Haridus- ja Noorteamet, kuupäev puudub).

Lisaks vaadati üle ka õppeviiside või -meetodite terminid. Digiõpe tähistab õppeviisi mille puhul kasutatakse õppetöös digivahendeid ehk see võib toimuda nii kaugõppes, lähiõppes kui ka põimõppes. Kontaktõpe, mida on harjutud kasutama lähiõppe sünonüümina, on uue termini kohaselt õppetöö, milles osalevad samal ajal nii õppija kui ka õppejõud ning toimub üheses füüsilises või virtuaalses õppekeskkonnas. Hajaõpe ehk paindõpe, mida ekslikult kutsutakse ka hübriidõppeks, on õppeviis kus loengus osalejad võivad olla korraga nii füüsilises kui ka virtuaalses ruumis (Harno, kuupäev puudub). Ühine kokkulepe terminite osas on oluline, et vältida möödarääkimisi, ei aetaks segamini õppevorme ega õppemeetodeid ning et kõigil oleks ühtne arusaam mida konkreetselt teatud termini all mõeldakse.

Tehnoloogia areng ja võimalused

Muutused ühiskonna arengus on möödapääsmatud ning viimaste aastakümnete tehnoloogiline areng on osa sellest. Järjest rohkem kasutatakse tehnoloogilisi lahendusi erinevates valdkondades ning sellest on saanud igapäeva osa. Keeruline on leida valdkonda, mis oleks sellest puutumata. Alustades autodest, mis varem liikusid ainult mehaanilisel jõul on nüüd täis erinevat elektroonikat ning lõpetades iseteeninduskassadega poes, mis teeb vajalikud tegevused ise, asendades seeläbi kassapidajat. Arutelu võib tekkida selle üle, kas kiire areng selles valdkonnas on kasulik ja milline on selle mõju tööturule, ent tehnoloogia arengut ei peaks võtma kui vaenlast, vaid pigem võimalusena, kuidas muuta asju paremaks.

Töökeskkondades vaadatakse erinevate tehnoloogiliste lahenduste poole, mis aitaks parandada organisatsiooni tulemusi, aga samas vähendaks ka töötajate koormust (Kudelska & Niedbal, 2020). Kuigi erinevate lahenduste rakendamise osas on saadud positiivset tagasisidet, siis tuuakse välja ka tasakaalu hoidmise vajalikkus. Oluline on uusi võimalusi kasutada, kuid peab olema ettevaatlik, et digitaalsed vahendid ei võtaks liiga suurt rolli ning jääks püsima inimfaktori tähtsus (Griep et al., 2021). Sarnane olukord on ka hariduse valdkonnas. Tehnoloogia areng on loonud mitmeid uusi võimalusi hariduse kvaliteedi ja atraktiivsuse parandamiseks, kuid oluline on mitte unustada, et inimfaktoril on kõige tähtsam roll nende kasutusse võtmisel ja efektiivsel kasutamisel.

Haridusvaldkonnas on võimalik kasutada mitmeid erinevaid digitaalseid lahendusi. Üks võimalike lahendusi on veebiseminaride korraldamine. Veebiseminare on võimalik korraldada eraldi seisvate tundidena või eraldi konsultatsioonideks õppejõududega.

Veebipõhised kohtumised on õppijate poolt positiivselt vastu võetud ning järjest enam peetakse seda efektiivseks õppemeetodiks (Gegenfurtner et al., 2020). Selle kasuks räägib lihtne ülesseadmine ning kättesaadavus õppijate jaoks. Teine levinud vahend on erinevate multimeedia võimaluste kasutamine tundide ja õppematerjalide rikastamiseks (Steinke & Bryan, 2014). Kuigi multimeedia vahendite kasutamine on olnud võimalik juba 90ndatest, siis tänapäeval on need võimalused muutunud mitmekesisemaks ning lihtsamaks. Siiski saab siin üheks barjääriks tuua teatud digipädevuse taseme olemasolu vajalikkuse. Järgmine võimalus on tehisintellekti ehk AI kasutamine õppetöös. Taaskord on välja toodud nii positiivseid kui ka negatiivseid aspekte. Positiivse poole pealt on võimalik rakendada tehisintellekti õppejõudude assisteerimisel ning muuta õppimine isikupärasemaks õppija jaoks. Negatiivse poole pealt antakse aru, et tegemist on robotiga ning kardetakse, et õppimine muutub liiga mehhaniseerituks ja info keskseks (Göçen & Aydemir, 2020). Viimaseks lahenduseks on erinevate simulatsioonide kasutamine õppetöös. Varasemalt on simulatsioonikeskkondi kasutatud ainult teatud erialade väljaõppes näiteks lennunduses või meditsiinis. Tänapäeva võimaluste juures ei pea piirduma ainult teatud erialadega ning igas valdkonnas on võimalik kasutada simulatsioone, et harjutada probleemide lahendamist ohutus ja õppijasõbralikus keskkonnas. See kõik muudab õppetöö praktilisemaks ning õppija jaoks põnevamaks (Campos et al., 2020). Lisaks on võimalus panna kõik need eelpool välja toodud lahendused ühte veebipõhisesse õpikeskkonda. Eraldi sellise õpikeskkonna kasutamine võimaldab õppijatel olla paindlik ning osaleda õppetöös enda valitud ajal ning kohas (Lal, 2015).

Kõik loetletud võimalused on põnevad lahendused ning võivad õppimise teha senisest atraktiivsemaks. Siiski kaasnevad nende võimalustega ka omajagu probleeme või ohumärke. Järgnevas peatükis vaatame lähemalt kuidas saab veebiõpe toetada täiskasvanud õppijat ning kuidas läheb kokku täiskasvanuharidus oluliste põhimõtetega.

Knowlesi andragoogiline mudel

Malcolm Knowles (1913 – 1997) toob oma andragoogilise mudeli õpiteoorias välja kuus olulist komponenti mida silmas pidada täiskasvanuid koolitades. Esiteks täiskasvanud tahavad teada põhjust, miks nad peaksid õppima. Teiseks tahavad nad olla iseseisvad ja võtta nii enda kui ka oma õppetöö eest vastutus. Kolmandaks peab meeles pidama, et täiskasvanud tulevad õppima juba omades väärtuslike kogemusi, mida saab kasutada ressurssidena nii nende enda kui ka kaasõppijate jaoks. Neljandaks, täiskasvanud on palju

rohkem motiveeritud õppima, kui nad saavad teada midagi mis puudutab või aitab neid nende elu teatud valdkonnas. Lisaks on nad huvitatud palju rohkem eluliste situatsioonide, ülesannete või probleemide lahendamisest. Viimaseks on välja toodud, et täiskasvanud on palju rohkem motiveeritud sisemiselt kui väliselt (Märja, 2021).

Kõik need põhimõtted kehtivad olenemata sellest, kas õppetöö toimub lähiõppes või veebiõppes. Selles peatükis keskendume neist kahele – täiskasvanud õppijad on ennastjuhtivad ning peamiselt sisemiselt motiveeritud. Veebiõppes osalemine annab täiskasvanutele võimaluse juhtida oma õpinguid. Nad saavad olla paindlikud, valides aja, koha ja õppemeetodi ning võtta vastutus oma õpiedukuse eest. Tänu paindlikkusele, saab täiskasvanu paremini jagada aega õppetöö, pere ja töö vahel, mis omakord suurendab tema õpimotivatsiooni (Vanslambrouck et al., 2015).

Malcolm Knowles toob oma mudelis välja, et täiskasvanud õppijad on iseseisvad ja ennastjuhtivad (Märja, 2021). See sobib nende elustiiliga – nad saavad ise valida kuidas ja millal õpivad, mis on nende eesmärgid ja kuidas neid saavutada. Koolitaja eesmärk on toetada ja suunata täiskasvanud õppija enesejuhitavuse poole. Sarnaselt on vaja üles ehitada ka veebiõppe platvorm. Täiskasvanul peab olema seal võimalusi ise otsida ja katsetada, aga alati on vajalik toetussüsteem (Märja, 2021). Covid-19 pandeemia sundis enamik õppijaid veebikeskkonda. Kuigi üleminek oli ootamatu ja ettevalmistamata, toetas see õppijate enesejuhitavuse arengut. Mitmed ülikoolid on hakanud teadvustama erinevate veebipõhiste õpikeskkondade positiivseid mõjusid ning näevad neid vahenditena mis toetaksid täiskasvanud õppijaid enesejuhtimisel (Maphalala et al., 2021).

Täiskasvanuid õppijaid iseloomustab õppima asumisel pigem tugev isiklik huvi kui väline sund. Kuigi põhjusteks võivad olla kõrgemale ametikohale asumise nõue või suurem palgasoov, siis tihti minnakse õppima ka elukvaliteedi ning enesearengu parandamise eesmärgil (Märja, 2021). Täiskasvanu läheb õppima mitmete kohustuste kõrvalt ning ta peab leidma lisaks õppimisele aega ka töö ning lähedaste jaoks. Lisaks mõjutab täiskasvanu õpimotivatsiooni eelnevad õpikogemused. Tugeva õpimotivatsiooni hoidmine on oluline osa hoidmaks täiskasvanud õppijaid elukestvas õppes (Korelskaja-Novikova, 2018). Peamiste barjääradena ongi välja toodud aja- ja rahapuudus ning eelnev negatiivne õpikogemus (Säärits, 2015). Veebiõpe on üks võimalus nende barjääride ületamiseks. See annab võimaluse paremini planeerida oma aega ning isegi kui kontaktõpe toimub veebi teel, hoiab see kokku koolimineku ja tagasituleku aja. Samamoodi on võimalik kokku hoida kütuse, parkimise või ühistranspordi piletite pealt. Lisaks võib veebiõpe olla uus ja

põnev keskkond inimestele, kellel olid negatiivsed kogemused varasemas elus lähiõppes osalemisel.

Järjest rohkem peab täiskasvanuhariduses ja sellega kaasas käivate teooriate osas mõtlema ka veebiõppe peale. Kuna need teooriad on universaalsed, siis koolitajad peavad mõtlema kuidas ehitada üles veebiõpet nii, et see toetaks võimalikult hästi täiskasvanud õppijat ning missugust positiivset mõju võib see õppijale avaldada.

Veebiõppe eelised ja puudused

Nagu ka lähiõppes, on veebiõppes mitmeid erinevaid võimalusi kui ka väljakutseid. Kogemusi on saadud nii peale sunnitud Covid-19 perioodist kui ka rahulikumas keskkonnas enne ja pärast pandeemiat.

Peamisteks eelisteks on väljatoodud enesejuhitavus, paindlikkus, soodsus ning kättesaadavus (Gilbert, 2015). Õppijad hindavad võimalust valida oma õpitempo või – fookus. Nad saavad rohkem keskenduda teemadele mis valmistavad probleeme ning minna kiiremini üle teemadest milles tunnevad ennast tugevalt. Kuna veebis on lihtsam lindistada loenguid, hindavad õpilased võimalust lindistusi tagantjärele vaadata ning kõik vajalik omale selgeks teha (Mukhtar et al., 2020). Enesejuhitavus parandab ka õppijate paindlikkust ning nad saavad õppida ajal ja kohas mis just neile kõige paremini sobib. Lisaks sellele kaovad ära pseudoprobleemid ning nad ei pea mõtlema selliste asjade peale nagu parkimine, liiklus, ühistransport jne., vaid saavad keskenduda õppetööle (Gilbert, 2015). Positiivseid ilminguid on näha ka suhtlemisel. Õpilased, kes ei tunne ennast mugavalt klassiruumis või näost-näku suhtlemisel, on julgemad ennast avama veebi teel (Mukhtar et al., 2020).

Veebiõppe suuremamahuline rakendamine võib olla kasulik ka õppeasutustele. Pikas perspektiivis võib veebiõpe või põimõpe vähendada ülikoolide kulutusi (Gilbert, 2015). Kursused on juba valmis tehtud ning võivad vajada igal aastal ainult natuke kohandamist. Lisaks on veebiõppe näol võimalik jõuda inimesteni, kes elavad ülikoolidest kaugel (Gilbert, 2015). Taaskord on see kasulik nii õppijale, kes saab kokku hoida kütuse või ühistranspordi pileti näol, aga ka ülikoolile, kellel on võimalik läbi paindlikkuse saada õppijaid juurde.

Siiski on veebiõppes ka mitmeid probleeme, mida õppijad on välja toonud. Peamiseks probleemiks peetakse näost-näku suhtluse puudumist ning seetõttu ei teki õppijate vahel ka tugevaid sidemeid (Almahasees et al., 2021). Suhted ja grupi tunde

tekkimine on olulised abivahendid õpimotivatsiooni hoidmisel ning probleemide ületamisel. Palju tuuaksegi välja õpimotivatsiooni langust just õppijate poolt, kes ei ole piisavalt ennastjuhtivad (Almahasees et al., 2021). Kui paljude jaoks on see eeliseks, et saavad ise reguleerida oma õpet, siis peab arvestama ka õppijatega, kes pooldavad rohkem struktureeritud lähenemist. Lisaks on probleemina välja toodud ka akadeemilise korra puudumist ning vähest kokkupuudet õppejõududega (Gilbert, 2015). Ülikoolid on reeglina uhkete traditsioonidega institutsioonid ning pidevalt veebipõhises keskkonnas olemine jätab kõik selle varju. Ülikooli õppejõud on oma ala spetsialistid ning nendega kokkusaamise vähenemine pärsib õppijate võimalusi võtmaks õppeainest maksimumi.

Puuduseid ja eeliseid on nii lähiõppes kui ka veebiõppes. Uuringud siiski näitavad, et veebiõppe ja lähiõppe õpiedukuse osas ei ole suurt vahet. Kuigi uurijad tunnistavad, et seda teemat peaks sügavamalt uurima, siis on see ikkagi indikatsioon institutsioonidele, et ülevaadata milliste õppevormide rakendamine teatud erialadel kõige kasulikum on (Paul & Jefferson, 2019).

Hoiakud

Kui COVID-19 pandeemia algas, pidid kõik haridusasutused ootamatult ja kiiruga viima oma õppetöö veebi. Selline järsk muutus ei andnud võimalust ei õpetajatel ega õpilastel korralikult valmistuda veebiõppeks. Ameerika Ühendriikides läbi viidud uuringus selgus, et kui COVID-19 pandeemia eelneval ajal oli kursusega rahul 51% õpilastest, siis pandeemia ajal ainult 19% vastajatest. Peamised probleemid mis välja toodi oli huvi langus õppeaine vastu, vähesemad võimalused suhtlemaks õppejõudude ja kaaslastega ning üldine motivatsioonilangus (Hollister et al., 2022).

Aastatel 2017-2019 viis Tallinna Ülikooli uurimisrühm läbi projekti, mille käigus tehti õpetajatele ja gümnaasiumiõpilastele kättesaadavaks üle 6000 ülesandepõhise digitaalse õppematerjali. Projekti eesmärk ei olnud asendada olemasolevaid õpikuid, vaid kasutada digitaalseid õppematerjale olemasolevate kõrval teemade kinnistamiseks, iseseisvateks töödeks või muudeks klassis toimuvateks tegevusteks. Siiski tundsid õpetajad, et õpilased pigem võtavad digitaalseid materjale kui vastandeid olemasolevatele õppematerjalidele. Digiõpe peaks pakkuma hoopis lisaväärtust olemasolevatele meetoditele, kuna pakub laiemaid ja tulemuslikumaid võimalusi õppetöö läbiviimiseks kui ka iseseisvaks õppeks (Kollom & Tammets, 2020). Vastandumine traditsioonilistele õppematerjalidele, võib olla ka üks põhjustest, miks esimene veebiõppe kogemus ei ole

kõigile meelepärase. Veebiõpe ega digitaalsed vahendid ei asenda vähemalt hetkel veel traditsioonilist õpet ning neid peaks vaatama kui lisa- ja arenguvõimalusi, mis toetaksid õppija teekonda.

Veebiõpet ei peeta enam erandlikuks võimaluseks, mis mõeldud ainult teatud kiire elustiiliga inimestele, vaid järjest rohkem õpilasi ja ka tööandjaid näevad veebiõppes potentsiaali ning peavad selle kvaliteeti sarnaseks lähiõppe omaga. Enamus õpilasi juba eeldab, et neil on võimalus valida kas läbida teatud kursus veebi- või lähiõppes. Samas kui anda neile valida, siis eelistavad enamus ikkagi lähiõpet (Bisoux, 2022). Haridusasutuste programmid on läinud juba niivõrd mitmekesiseks, et on teatud õppeained mida eelistatakse lähiõppes, teisi aga veebiõppes. Sarnane olukord on ka õppijatega, kelle profiilid on niivõrd erinevad, seega on ka neil erinevad eelistused.

Kuigi sotsiaalse suhtlemise vähenemist on eelnevalt juba välja toodud, siis leiti veebiõppe puhul ka positiivseid ilminguid kommunikatsioonis. Nimelt selgus, et veebis on mitmed õpilased palju julgemad vastama küsimustele ja küsima küsimusi ise (Hollister et al., 2022). Lisaks on ka välja toodud, et kuigi üldjoontes eelistatakse näost-näku kohtumisi, siis õige ettevalmistuse ja professionaalse õpetajaga, oli omavaheline suhtlus positiivne ning soovitakse seda jätkata. Eriti sobib see õpilastele, kes elavad kaugemal ning seetõttu sobiks neile tihedam veebipõhine kohtumine õpetajatega (Jurakovic et al., 2022). Selles uurimustöös proovitakse välja selgitada, millised on Tallinna Ülikooli sessioonõppe üliõpilaste hoiakud veebiõppe suhtes, kuidas on nende hinnangul õppekorraldus praegu üles ehitatud ning kas veebiõppe toetab neid kui õppijaid.

METOODIKA

Valim

Uuringu valimisse kuulusid Tallinna Ülikooli Haridusteaduste Instituudi 3. ja 1. kursuse andragoogika sessioonõppe üliõpilased. Sessioonõpe on suunatud peamiselt tööle käivale (Tallinna Ülikool, kuupäev puudub) või muid kohustusi omavale inimesele, kelle puhul võib veebiõpe anda piisavalt paindlikkust, et planeerida oma aega muude kohustuste vahel võimalikult efektiivselt. Seistes silmitsi teistsuguste väljakutsetega, kui päevaõppes osalevad üliõpilased, on oluline teada nende hoiakuid seniste õppevormide, aga eelkõige veebiõppe suhtes. Kokku osales küsitluses 35 üliõpilast, keskmise vanusega 36 aastat. Noorim vastaja oli 20 aastane ning vanim 50 aastane. Vastanutest 22 olid suhtes (abielu

või vabaabielu) ning 9 vallalised. 4 üliõpilast ei soovinud oma suhtestaatus avaldada. Napilt üle pooltel osalejatel (N=18) olid lisaks ka lapsed. Koguni 32 osalejat töötasid kas osa- või täiskoormusega. Seega võib järeldada, et suurem enamus sessioonõppes õppivatest üliõpilastest teevad seda muude kohustuste kõrvalt. Uuringus küsiti lisaks elukoha kaugust ülikoolist ning 19 üliõpilast elavad kaugemal kui 10km ning nendest 6 kaugemal kui 150km.

Andmete kogumine

Andmete kogumiseks kasutati ankeetküsitlust, mis sisaldab nii kinniseid kui ka ühte poolavatud küsimust. Ankeetküsitlus aitab jõuda suure hulga inimesteni, et koguda piisavalt infot nende hoiakute kohta. Küsitlus koostati *Google Forms* keskkonnas ning saadeti laiali HTI 3. kursuse sessioonõppe üliõpilastele läbi HTI kursusevanemate grupi. Lisaks sai postitatud küsitlus HTI tudengite infokirja. Kuna esialgsed tulemuste laekumised olid tagasihoidlikud, siis sai kaasatud ka andragoogika eriala 1. õppeaasta sessioonõppe üliõpilased läbi otsesuhtluse kursusel osaleva üliõpilase kaudu. Küsitlus on jagatud kaheks osaks. Esimeses osas küsitakse vastajate demograafilisi andmeid (vanus, perekonnaseis, elukoht, töö), et analüüsida seoseid nende andmete ning hoiakute vahel. Teises osas keskendutakse üliõpilaste hoiakutele ning eelistustele. Kokku oli ankeedis 17 küsimust, esimeses osas 5 ja teises 12. Teises osas said vastajad anda hinnangu veebiõpet puudutavatele küsimustele 10-palli süsteemis.

Andmete analüüs

Andmete analüüsiks kasutati tarkvaraprogrammi Jamovi 2.3.28. Enne andmete sisestamist Jamovi-sse oli vaja töödelda ja lihtsustada Google Forms-i poolt tulemustega väljastatav exceli fail. Peamiselt kasutati tulemuste tõlgendamisel protsentanalüüsi, aritmeetilise keskmise arvutamist ning toodi välja ka standardhälve. Lisaks võrreldi kõiki vastuseid vastajate profiiliküsimustega (vanus, elukoht, suhtestaatus, lapsed, töösuhe) ning eelneva kogemusega, et selgitada välja nende mõju hoiakutele.

TULEMUSED

Üliõpilaste senine kogemus ning õpimotivatsioon

Esimese küsimusena uuriti vastajatelt nende eelnevat kogemust veebiõppes osalemisega. Üliõpilaste senised kogemused olid positiivsed ($M=7.49$, $SD=1.79$), kus ainult 2 vastajat hindasid oma senist kogemust negatiivseks ning 6 vastajat väga positiivseks. (Tabel 1)

Tabel 1. Üliõpilaste senine veebiõppes osalemise kogemus.

Hinnang	Eelnev kogemus
1 (Väga negatiivne)	-
2	-
3	2 (5.7%)
4	-
5	2 (5.7%)
6	3 (8.6%)
7	11 (31.4%)
8	8 (22.9%)
9	3 (8.6%)
10 (Väga positiivne)	6 (17.1%)
N	35
M	7.49
SD	1.79

Üliõpilased hindasid veebiõppe mitmekesisust positiivselt ($M=6.51$, $SD=2.01$) ehk üliõpilaste arvates kasutavad õppejõud piisavas koguses erinevaid veebiõppe platvorme, luuakse erinevaid ülesandeid ning pakutakse mitmekülgset õpisisu. Kui üks murekohti veebiõppes osalemisel on sotsiaalse suhtlemise langus (Almahasees et al., 2021), siis antud uuringus osalejad hindasid seda pigem neutraalselt ($M=5.89$, $SD=2.76$). Kuid oluline on ka välja tuua, et kõige rohkem vastajaid ($N=7$) hindasid sotsiaalse suhtluse olemasolu pigem kehvaks. Olenemata neutraalsest hinnangust sotsiaalse osa kohta, hindavad üliõpilased enda õpimotivatsiooni osalemaks veebiõppes kõrgeks ($M=7.03$, $SD=2.24$), kus 5 vastajat peavad seda väga kõrgeks ja ainult 1 vastaja väga madalaks. Sarnaselt õpimotivatsioonile, usuvad enamik üliõpilastest, et veebiõpe toetab neid kui ennastjuhtivat õppijat ($M=7.54$, $SD=2.25$). Ükski vastaja ei toonud välja, et veebiõpe neid üldse ei toetaks ning veerand vastajates ($N=9$, 25.7%) usub, et veebiõpe väga toetab neid kui ennastjuhtivat õppijat. (Tabel 2)

Tabel 2. Üliõpilaste hinnang senisele veebiõppe mitmekesisusele, sotsiaalse suhtluse ja õpimotivatsiooni olemasolule ning kas toetab ennastjuhtivat õppijat.

Hinnang	Mitmekesisus (1-Väga negatiivne, 10-Väga positiivne)	Sotsiaalne suhtlus (1-Väga kehv, 10-Väga hea)	Õpimotivatsioon (1-Väga madal, 10-Väga kõrge)	Ennastjuhtiv õppija (1-Üldse ei toeta, 10-Väga toetab)
1	-	2 (5.7%)	1 (2.9%)	-
2	1 (2.9%)	2 (5.7%)	-	1 (2.9%)
3	1 (2.9%)	3 (8.6%)	1 (2.9%)	1 (2.9%)
4	5 (14.3%)	7 (20.0%)	3 (8.6%)	2 (5.7%)
5	4 (11.4%)	2 (5.7%)	4 (11.4%)	3 (8.6%)
6	4 (11.4%)	5 (14.3%)	4 (11.4%)	3 (8.6%)
7	9 (25.7%)	1 (2.9%)	5 (14.3%)	6 (17.1%)
8	5 (14.3%)	5 (14.3%)	7 (20.0%)	4 (11.4%)
9	4 (11.4%)	4 (11.4%)	5 (14.3%)	6 (17.1%)
10	2 (5.7%)	4 (11.4%)	5 (14.3%)	9 (25.7%)
N	35	35	35	35
M	6.51	5.89	7.03	7.54
SD	2.01	2.76	2.24	2.25

Veebiõppe kasutajakogemus: Toimetulek ja piirangud

Lisaks üldisemale kogemusele, sai eraldi küsitud üliõpilaste käest nende kasutajakogemuse kohta - kuidas hinnatakse kasutajasõbralikkust, toimetulekut ning kas esineb tehnilisi piiranguid veebiõppes osalemiseks. Senine hinnang veebiõppe tehnilise poole kohta oli väga positiivne. Enamik vastanutest pidas veebiõppes osalemist kasutajasõbralikuks ($M=7.80$, $SD=2.01$) ning piiranguid veebiõppes osalemiseks on pigem vähe ($M=3.11$, $SD=2.49$). 13 inimesel ei esinenud üldse piiranguid ning keegi ei vastanud, et esineks pidevalt. Väga heaks hinnatakse ka oma võimet tulla toime ja edukalt osaleda veebiõppes ($M=8.09$, $SD=2.01$). Ainult 4 vastajat (11,4%) hindavad oma võimekust tulla toime veebiõppes alla keskmise. (Tabel 3)

Tabel 3. Üliõpilaste hinnangud veebiõppe kasutajasõbralikkuse, piirangute ning enda toimetuleku kohta.

Hinnang	Kasutajasõbralikkus (1-Väga kehv, 10-Väga hea)	Piirangud (1-Üldse ei esine, 10-Pidevalt esineb)	Toimetulek (1-Väga kehv, 10- Väga hea)
1	-	13 (37.1%)	-
2	-	8 (22.9%)	-
3	1 (2.9%)	3 (8.6%)	1 (2.9%)
4	4 (11.4%)	1 (2.9%)	3 (8.6%)
5	-	2 (5.7%)	-
6	2 (5.7%)	3 (8.6%)	2 (5.7%)
7	4 (11.4%)	1 (2.9%)	4 (11.4%)
8	10 (28.6%)	4 (11.4%)	9 (25.7%)
9	6 (17.1%)	-	4 (11.4%)
10	8 (22.9%)	-	12 (34.3%)
N	35	35	35
M	7.80	3.11	8.09
SD	2.01	2.49	2.01

Tulemustest ei joonistunud välja ka vanuselisi erinevusi toimetuleku osas. Uuringus osalenud kaks kõige vanemat vastajat (Vanus=50) mõlemad hindasid oma toimetulekut veebiõppes väga heaks ning alla keskmise hinnanud osalejad olid vanusevahemikus 27-38. Kõik 4 vastanut, kellel esineb piiranguid veebiõppes osalemisel on siiski hinnanud oma senist kogemust positiivselt (7-10 palli).

Üliõpilaste hinnang veebiõppe osakaalu ja paindlikkuse kohta

Uuringust selgub, et üldjoontes on üliõpilased rahul praeguse veebiõppe osakaaluga õppetöös ($M=4.66$, $SD=1.85$). Kõige rohkem vastati 10-palli skaalal 4 ($N=8$, 22.9%), 5 ($N=10$, 28.6%) ja 6 ($N=6$, 17.1%). Paindlikkuse osas oli keskmine tulemus peamiselt neutraalne ($M=5.54$, $SD=2.52$), kuid senist olukorda hinnati erinevate vastajate poolt nii kehvaks kui ka heaks. (Tabel 4)

Tabel 4. Üliõpilaste hinnang veebiõppe osakaalu ja paindlikkuse kohta.

Hinnang	Osakaal (1-Liiga vähe, 10-Liiga palju)	Paindlikkus (1-Väga kehv, 10-Väga hea)
1	3 (8.6%)	2 (5.7%)
2	1 (2.9%)	3 (8.6%)
3	3 (8.6%)	4 (11.4%)
4	8 (22.9%)	5 (14.3%)
5	10 (28.6%)	2 (5.7%)
6	6 (17.1%)	3 (8.6%)
7	3 (8.6%)	6 (17.1%)
8	-	7 (20.0%)
9	-	2 (5.7%)
10	1 (2.9%)	1 (2.9%)
N	35	35
M	4.66	5.54
SD	1.85	2.52

Osakaalu vastuseid tundub olevat mõjutanud eelnev veebiõppe kogemus. Kõik kolm vastajat, kes tõid välja, et veebiõpet on liiga vähe, on andnud eelneva kogemuse hinnanguks “väga positiivne”. Ka ülejäänud kolm vastajat, kelle eelnev kogemus oli väga positiivne, arvavad, et veebiõpet on pigem vähe. Samas ainuke vastaja, kes arvab, et veebiõpet on liiga palju, omas varasemast negatiivset kogemust. Erinevus tuli välja ka lastega ja lasteta vastajate arvamuse osas paindlikkuse kohta. Lasteta üliõpilased hindavad õppetöö paindlikkust pigem heaks ($M=6.35$), kuid lastega üliõpilased pigem kehvaks ($M=4.78$).

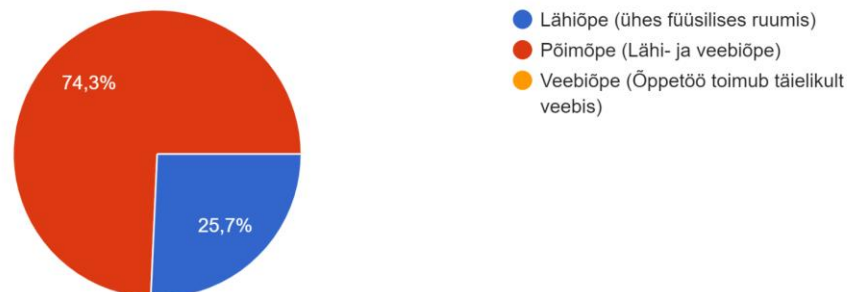
Üliõpilaste õppevormi ja veebiõppe meetodite eelistused

Üks viimaseid küsimusi oli uurida millised on üliõpilaste eelistused veebiõppe suhtes. Kolmveerand vastajatest ($N=26$) eelistaksid jätkata praeguse põimõpe vormiga ning veerand vastanutest ($N=9$) eelistaksid ainult lähiõpet. Ükski küsitluses osalenutest ei eelistaks ainult veebiõpet. (Joonis 1)

Joonis 1. Üliõpilaste eelistused õppevormi osas.

Millist õppevormi eelistad?

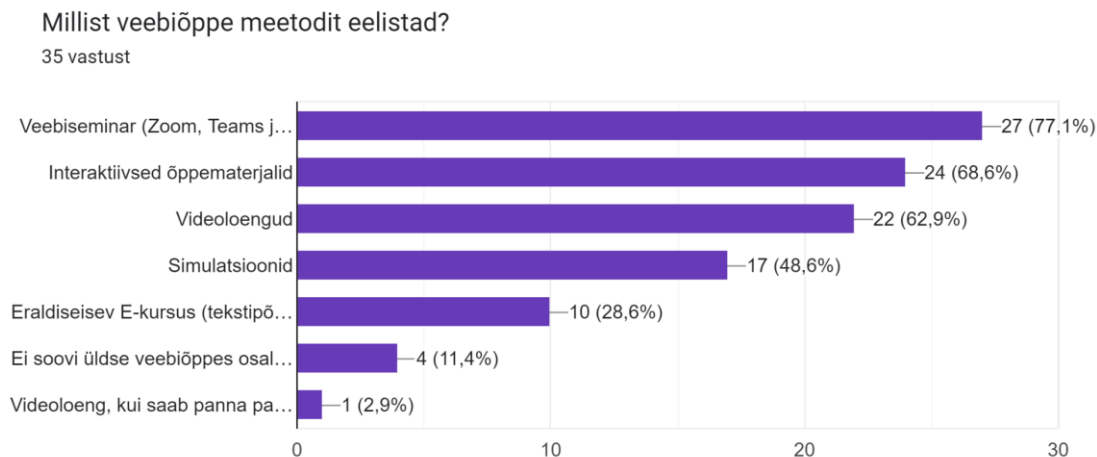
35 vastust

Protsentuaalselt eelistavad kõige rohkem lähiõpet vastajad, kes on märkinud oma suhtestaatuseks vallaline (44%). Vabaabielus olevate vastajate lähiõppe eelistajate protsent on 25% ja abielus olevatel ainult 16%. Lisaks tuleb erinevus sisse ka lastega vastajate osas. Kui lastega üliõpilaste hulgas eelistavad põimõpet 83% vastanutest, siis ilma lasteta vastajate hulgas on neid 65%. Väike vahe on sees ka tööl käijate puhul. Täiskoormusega töötavate üliõpilaste hulgas eelistavad põimõpet 75%, kui osakoormusega töötajate hulgas on see väiksem, 62%. Samas 3 vastajat, kes hetkel ei tööta, on ikkagi eelistanud lähiõppe asemel põimõpet. Jätkuvalt mängib ka siin rolli eelnev kogemus. 2 vastajat, kes panid kõige nõrgema vastuse, 3-palli, eelneva kogemuse hinnanguks, soovivad osaleda ainult lähiõppes. Kõik 6 vastajat, kes hindasid eelnevat kogemust väga positiivselt, eelistavad õppida põimõppes.

Veebiõppe meetodite osas on kõige populaarsemad valikud veebiseminar (N=27, 77.1%), interaktiivsed õppematerjalid (N=24, 68.6%) ja videoloengud (N=22, 62.9%). Kõige vähem pakub huvi vastajatele eraldiseisev veebikursus (N=10, 28.6%) ning 4 inimest vastas, et ei soovi üldse veebiõppes osaleda. Taaskord oli nende hulgas 2 kogemusele kõige madalama hinnangu andnud vastajat. Lisaks selgitas üks vastaja, et eelistab videoloenguid mida saab ise vajadusel pausile panna või kiirendada, kuid samas nende kvaliteet on kõikuv ning ekraani taga tööd on juba niigi palju. (Joonis 2)

Joonis 2. Üliõpilaste veebiõppe meetodite eelistused

ARUTELU JA KOKKUVÕTE

Kui üks peamisi murekohti veebiõppe puhul on tehnoloogiliste vahendite kättesaadavus ning digilõhe erinevate vanuse- või sotsiaalsete gruppide vahel (Afzal et al., 2023), siis antud vastuste hulgas näitasid kõige positiivsemaid tulemusi just tehnoloogiliste piirangute puudumine ning toimetulek veebiõppes. Kuigi teatuid tehnilisi piiranguid veel esineb, siis toimetuleku positiivne hinnang näitab pigem inimeste harjumist ning hirmude vähenemist digitaalsete vahendite osas. Siin on oluline roll haridusasutusel ja õppejõududel, kes on hoidnud veebiõppe kasutajasõbralikuna ning balansis lähiõppega, et muudatus ei oleks liiga järsk ja säiliks ka oluline inimfaktor (Griep et al., 2021). Lisaks on kasutatud erinevaid tehnoloogilisi võimalusi muuta õpe mitmekesiseks ja põnevaks, mis on ka üliõpilaste poolt positiivselt vastu võetud. Sarnaselt eelnevate uuringutega (Gegenfurtner et al., 2020), on ka selle küsitluse kõige populaarsem veebiõppe meetod veebiseminar. Sellest võib järeldada, et õpilased hindavad õppejõu kohalolekut ning võimalust temaga otse suhelda. Lisaks eelistasid vastajad kasutada interaktiivseid õppematerjale ja vaadata videoloenguid, mis toetab nende iseseisvust tegeleda õppetööga omal ajal ja omas tempos (Mukhtar et al., 2020).

Täiskasvanud õppija on ennasjuhtiv (Märja, 2021) ning suurem osa vastajaid tundis, et veebiõppe toetab neid selles. Veebiõppes läheb seda eriti vaja, sest paindlikkus, mida peetakse üheks veebiõppe positiivseks aspektiks (Vanslambrouck et al., 2015), võib hoopis muutuda puuduseks, kui õppija ei suuda efektiivselt jagada oma aega ning ennast

motiveerida. Kuna enamik vastajaid töötas kas täis- või osakoormusega, olid suhtes või omasid lapsi, siis võimalus läbi veebiõppe ise juhtida oma õpinguid võis olla üks põhjustest kõrge õpimotivatsiooni tulemuste osas. Samas tundsid vastajad, et veebiõppe osakaal ning paindlikkus võiksid olla natuke suuremad. See näitab taaskord täiskasvanud õppija vajadust ise rohkem planeerida oma õpet.

Teine levinud murekoht veebiõppe puhul on sotsiaalse suhtluse langus (Almahasees et al., 2021). Kuigi tulemused ei olnud negatiivsed, vaid pigem neutraalsed, siis teiste hinnangute keskmistest jäi see ikkagi alla. Sotsiaalne pool on jätkuvalt teema, millega tegeleda ning õppejõud ja haridusasutused võiksid mõelda erinevate lahenduste ning võimaluste peale, mis aitaksid seda parandada. Üldiselt tuli välja, et üliõpilased, kes olid veebiõppe suhtes pigem negatiivselt meelestatud, omasid varasemast ka negatiivseid kogemusi. Kuigi peamised negatiivsed kogemused tulid Covid-19 pandeemia ajast, mil veebiõppesse oli vaja kolida ootamatult ja kiiruga (Hollister et al., 2022) ning seminaritöö eesmärk oli uurida veebiõppes osalemise hoiakuid nüüd kui tavaolukord on taastunud, siis sai selgeks, et negatiivsed kogemused kanduvad edasi ka tänapäeva. Väljakutseks saab olema nende üliõpilaste negatiivsete kogemuste ümberlükkamine, sest muutused on rasked ja sõltuvad juba psühholoogilistest aspektidest (Giæver & Hellesø, 2010).

Kokkuvõtvalt saab öelda, et uuringus osalenud üliõpilaste hoiakud veebiõppe suhtes on positiivsed. Hinnatakse enesejuhtimise võimalusi, mida veebiõpe pakub ning õpimotivatsioon osalemiseks on kõrge. Olenemata vanusest hinnatakse oma hakkama saamist heaks ning väiksel määral soovitakse isegi veebiõppe osakaalu suurendamist. Samas ei soovita asendada lähiõpet veebiõppega, vaid jätkuvalt hinnatakse õppejõudude ja kaaslastega suhtluses olemist ning enamike vastajate eelistus oleks osaleda nii lähi- kui ka kaugõppes ehk põimõppes. Antud artikli piiranguteks oli tagasihoidlik vastajate arv ning olude sunnil sai kaasatud ka 1. kursuse üliõpilasi, kelle veebiõppe kogemused ei pruugi olla suured. Teiseks puudus võimalus vastata vabas vormis ning võimalus selgitada oma vastuseid.

Kasutatud Allikad

Afzal, A., Ahmed, Z., Butt, A., Daud, S., & Khan, S. (2023). Addressing the Digital Divide: Access and Use of Technology in Education. *Journal of Social Sciences Review*, 3(2), 883-895. DOI:10.54183/jssr.v3i2.326

Almahasees, Z., Mohsen, K., & Amin, M. O. (2021). Faculty's and Students' Perceptions of Online Learning During COVID-19. *Frontiers in Education*, 6. <https://doi.org/10.3389/feduc.2021.638470>

Baldwin, T. T., Loher, B. T., Magjuka, R. J. (1991). The perils of participation: effects of choice of training on trainee motivation and learning. *Personnel Psychology*, 44, 51-65.

Bisoux, T. (2022, 26. jaanuar). Are Attitudes Changing Toward Online Learning? AACSB Insights. <https://www.aacsb.edu/insights/articles/2022/01/are-attitudes-changing-toward-online-learning>

Campos, N., Nogal, M., Caliz, C., & Juan, A. (2020). Simulation-based education involving online and on-campus models in different European universities. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 17, 8. <https://doi.org/10.1186/s41239-020-0181-y>

Gegenfurtner, A., Schmidt-Hertha, B. and Lewis, P. (2020). Digital technologies in training and adult education. *International Journal of Training and Development*, 24, 1-4. <https://doi.org/10.1111/ijtd.12172>

Giæver, F., & Hellesø, R. (2010). Negative experiences of organizational change from an emotions perspective: A qualitative study of the Norwegian nursing sector. *Nordic Psychology*, 62(1), 37-52. DOI:10.1027/1901-2276/a000004

Gilbert, B. (2015). Online Learning Revealing the Benefits and Challenges. *Education Masters*, Paper 303. https://fisherpub.sjf.edu/education_ETD_masters/303

Griep, Y., Vranjes, I., van Hooff, M., Beckers, D., & Geurts, S. (2021). Technology in the Workplace: Opportunities and Challenges. *Flexible Working Practices and Approaches* (lk 93-116). DOI: 10.1007/978-3-030-74128-0_6.

Göçen, A., & Aydemir, F. (2020). Artificial Intelligence in Education and Schools. *Research on Education and Media*, 12(1), 13-21. DOI: 10.2478/rem-2020-0003.

Haridus- ja Noorteamet. (kuupäev puudub). *Sõnastik*. Digipädevus.
<https://digipadevus.ee/sonastik/#digioppe-terminid>

Hollister, B., Nair, P., Hill-Lindsay, S., & Chukoskie, L. (2022). Engagement in Online Learning: Student Attitudes and Behavior During COVID-19. *Frontiers in Education*, 7, <https://doi.org/10.3389/educ.2022.851019>

Jurakovic, L., Radulovic, P., & Tatkovic, S. (2022). Students' Attitudes Towards Online Teaching and Communication During the Coronavirus Pandemic. *Journal of Learning for Development*, 9(2), 253-266. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1358541.pdf>

Kalaus, L. (2022). *Distsantsõpe Covid-19 piirangute perioodil: Kriitilised edutegurid Tartu linna muusikakoolide näitel*. [Magistritöö, Tartu Ülikool]. Dspace.
<http://hdl.handle.net/10062/83187>

Kallas, A. (2021). *Üliõpilaste distantsõppe kogemused*. [Seminaritöö, Tallinna Ülikool]. Uurimik. https://andragogika.tlu.ee/wp-content/uploads/2022/04/Andreanne-Kallas_yliopilaste-distsantsoppe-kogemused.pdf

Kollom, K., & Tammets, K. (2020). Õppimine ja õpetamine tehnoloogiarikkas keskkonnas. M. Heidmets (toim.), *Haridusmõte* (lk 468-483). TLÜ Kirjastus.
Korelskaja-Novikova, V. (2018, 4. mai). Kuidas kujuneb õpimotivatsioon? *Õpetajate leht*.
<https://opleht.ee/2018/05/kuidas-kujuneb-opimotivatsioon/>

Kudelska, I., & Niedbal, R. (2020). Technological and Organizational Innovation in Warehousing Process – Research over Workload of Staff and Efficiency of Picking Stations. *Logistics and Transport*, 41(3), 29–40.

Lal, R. (2015). An E-Learning Environment. *International Journal of Computational Engineering Science*, 12, 189-192.

Lang, A., Lindemann, K., Reiska, E., Roosalu, T., Roosmaa, E-L., Saar, E., Unt, M., Vöormann, R. (2013). *Täiskasvanud õppijad eesti kõrgharidussüsteemis*. SA Archimedes.
http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/40995/Taiskasvanud_oppija_2.pdf

Maphalala, M., Mkhasibe, G., & Mncube, D. (2021). Online Learning as a Catalyst for Self-directed Learning in Universities during the COVID-19 Pandemic. *Research in Social Sciences and Technology*, 6(2), 2021. DOI: 10.46303/ressat.2021.25.

Matcepora, N. (2022). *Muutused üliõpilaste suhtumises e-õppesse koroonapandeemia ajal* [Bakalaurusetöö, Tartu Ülikool].

DSpace.http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/85989/Matcepora_lop.pdf

Mukhtar, K., Javed, K., Arooj, M., & Sethi, A. (2020). Advantages, Limitations and Recommendations for online learning during COVID-19 pandemic era. *Pakistan journal of medical sciences*, 36(COVID19-S4), S27–S31.

<https://doi.org/10.12669/pjms.36.COVID19-S4.2785>

Mäekivi, H. (2021). Lähiõppest hajaõppeni. Digiõppe täpsustatud terminid. *Tartu Ülikooli e-õppe ajakiri*, Kevad 2021. <https://etu.ut.ee/2021/digioppeterminid/>

Märja, T. (2021). Täiskasvanuhariduse teooriad ja kontseptsioonid eile, täna ja homme. T. Märja, L. Jõgi, & M. Lõhmus. *Andragoogika* (lk 7-62). Atlex OÜ.

Paul, J., & Jefferson, F. (2019). A Comparative Analysis of Student Performance in an Online vs. Face-to-Face Environmental Science Course from 2009-2016. *Frontiers in Computer Science*, 12. <https://doi.org/10.3389/fcomp.2019.00007>

Steinke, K., & Bryan, V. C. (2014). Adult Learning in a Digital Age. *Handbook of Research on Education and Technology in a Changing Society*, 607–624.

<https://doi.org/10.4018/978-1-4666-6046-5.CH045>

Säärits, J. (2015). *Täiskasvanute tõlgendused täiskasvanuharidusest kõrvalejäämise põhjustest* [Magistritöö, Tartu Ülikool]. Dspace. <https://dspace.ut.ee/handle/10062/49101>

Tallinna Ülikool. (kuupäev puudub). *Korduma kippuvad küsimused*.

<https://www.tlu.ee/korduma-kippuvad-kusimused#muud-kusimused>

Vanslambrouck, S., Zhu, C., Tondeur, J., & Lombaerts, K. (2015). Motivational profiles of adult learners in online and blended learning. *European Conference on E-Learning (ECEL)*, 14, Hatfield

Veri, J. (2022). *Mittetraditsiooniliste õppijate arvamused õppimise kohta ülikoolis, e-õppes ja covid-19 tingitud distantõppes* [Magistritöö, Tartu Ülikool]. Dspace.

https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/83564/Veri_Jaana_ma.pdf